

NATUUR- & MOERASGEBIED

DE ROOST

KELDONK

Inleiding

Onderliggende beschrijving is een bewerking en zeer verkorte weergave van een inventarisatie gemaakt door leden van de Jeugdnatuurwacht Zijtaart. Zij hebben het gebied onderzocht met de opdracht het gebied zo gedetailleerd mogelijk weer te geven en te beschrijven wat werd aangetroffen.

Het onderzoek werd uitgevoerd over verschillende perioden in het jaar 1988 en betrof een onderdeel van een gidsencursus 1987-1988 met de heer Rini Kerstens als docent. De Roost gelegen langs de weg Keldonk-Erp, net buiten de bebouwde kom van Keldonk.

Bewerking oorspronkelijke tekst door: Huub van Hees - 2007

Geschiedenis en biotoopbeschrijving

Op een kaart van ca. 1800 (zie bijgevoegde kaartnummer 1) komt De Roost voor, deel uitmakend van Diepershoek (tegenwoordig Dieperskant) behorend tot het dorp Keeldonk, het tegenwoordige Keldonk in de gemeente Veghel. De naam Diepershoek duidt op een laagliggend land. Dit in tegenstelling tot het hoger gelegen Keeldonk. Op deze kaart komt De Roost voor als een veengebied met een meer dan één meter dikke veenlaag. Op een hoogtekartaat van 1950 (zie bijgevoegde kaartnummer 2), dus nog van voor de ruilverkaveling in de jaren tachtig van de vorige eeuw, ziet men de grote hoogteverschillen over een betrekkelijk geringe afstand. Het maximale verschil over ongeveer 150 meter bedraagt iets minder dan 2.50 meter. Gedurende de uitvoering van de ruilverkaveling is van het hoge deel ongeveer 1.50 meter afgegraven, ook wel aangeduid met de plaatselijke gebezigde term "uitgeleegd". Nog steeds is in het landschap dit hoogteverschil waar te nemen.

Waarschijnlijk is De Roost 25.000 – 15.000 jaar geleden (in het Pleni-Glaciaal) ontstaan ten gevolge van uitstuiving van de Midden-Brabantse dekzandrug. Deze dekzandrug loopt van Hoge Mierde via Son tot Boerdonk. Later bleef er water staan in de gevormde laagte. Door verlanding groeide deze laagte dicht waardoor er zich een dikke veenlaag vormde. De naam Roost is waarschijnlijk een verbastering van het oud Brabantse woord roos, hetgeen betekent: "Plaats waar riet groeit".

Uit gegevens van 1832 (zie bijgevoegde kaartnummer 3) ziet men dat het gebied De Roost is opgedeeld in een aantal smalle perceeltjes, ieder gemiddeld 10 are groot. De bodemkwaliteit van deze percelen staat beschreven als weiland van de vierde klasse: = "Meestal ontgonnen weidegronden die door bemesting slechts weinig en met biezen doormengd gras opleveren. Begroot vijf gulden het bunder".

Alle percelen waren eigendom van inwoners uit Keldonk, die hier, hoofdzakelijk voor eigen gebruik klot (een slechte kwaliteit turf) staken. Hiertoe werden mansdiepe gaten gegraven, het veen daaruit werd daarna met water vermengd en kort geslagen. Vervolgens werd het natte veen in een dikke laag over het weiland verdeeld en met speciale schoppen op maat gestoken. Vervolgens werden de zo verkregen turven te drogen gezet. In de gegraven put kwam pas water te staan als men op de gele, harde onderlaag stootte. En heel eigenaardig detail was dat bij dreigend onweer de kuil of put zo snel onder wat kon komen te staan dat men er zich soms te nauwer nood uit kon redden.

Ouderen weten te vertellen dat de ligging van De Roost er oorzaak van is dat Keldonk zich altijd gevrijwaard weet van zeer zware stormen en onweersbuien. Ook het volgende aardige verhaal konden we optekenen. Een man ging in zijn eentje klot steken. Hij groef zich zo diep in dat hij niet meer op eigen gelegenheid uit de kuil kon komen. Toen de buren 's avonds merkten dat de koeien niet werden gemolken gingen ze op onderzoek uit en troffen de man rustig pijp rokend onder in de kuil aan.

Het klot steken heeft ongeveer tot 1900 voortgeduurd en is na de tweede wereldoorlog (WO II) nog heel even op gang gekomen. Bij een aantal mensen is het gebied bekend onder de naam: "de leeg velden" (laag gelegen velden).

De eerder genoemde ruilverkaveling van 1983 heeft veel veranderd in het gebied. De hoge akkers achter de laagte zijn goeddeels afgegraven en er is een nieuwe afwateringssloot gegraven (zie bijgevoegde kaartnummer 4) op de grens van De Roost.

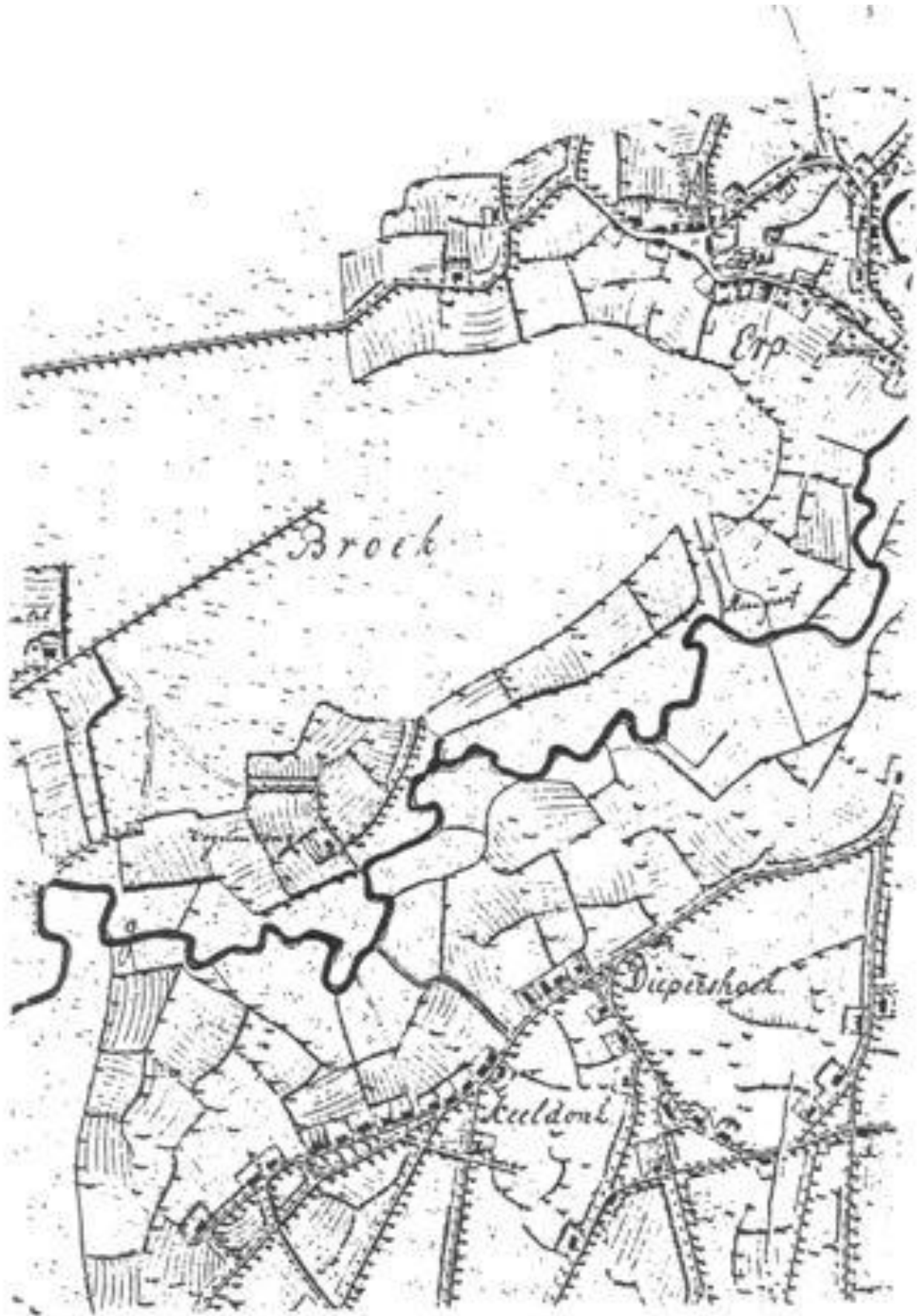
De percelen samen hebben een oppervlakte van ongeveer 5 ha. en zijn eigendom van Staatsbosbeheer. Een drietal percelen in het midden van het gebied zijn nog altijd particulier eigendom.

In de huidige staat is De Roost een broekbos met veel wilgen, omzoomd door verschillende natte stukjes grasland, die naar de rand toe hoger oplopen. Staatsbosbeheer heeft een beheersplan opgesteld waarin men streeft naar een verschraling van het gebied. De weideperceeltjes worden daarom tweemaal per jaar gemaaid en gehooïd. Bemesting heeft geleid tot een explosieve groei van brandnetels en distels. Door maaien en afvoeren is het gebied weer op weg wat meer natuurlijker te worden. Ook werden hiertoe enkele houtwallen, vooral wilgen, opgesnoeid. Daarmee werd bereikt dat het zonlicht beter kan toetreden waardoor de bodemvegetatie een betere kans krijgt.

Het hart van het gebied is nog steeds venig, zelfs moerassig en onbegaanbaar. We vinden voornamelijk riet en een houtopslag bestaande uit wilg, eik, vlier, zwarte bes, afgewisseld met wat forsere eiken, populieren en essen.

Opmerkelijk was dat er in het gebied geen echt zure grond en water werd aangetroffen wat gewoonlijk toch te verwachten is in een veenmoeras. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat de organische stoffen die tijdens de zure gisting werden gevormd, omgezet zijn in moerasgas en koolzuur. Het gevolg hiervan is dat de pH stijgt tot 6.5 à 8.0. Hieruit is wellicht te verklaren dat, in tegenstelling tot de zure Peel, hier huisjesslakken in grote getallen voorkomen. Dit heeft dan weer tot gevolg dat de zanglijster hier een rijk gedekte tafel vindt en er zich dus prima thuis voelt. In de dichte ondergroei van het gebied vindt de nachtegaal een uitstekende schuilplaats. In de herfst vinden de Kneu en de Putter hun voedsel in de distelvelden. Verrassend was dat een reiger er zijn broedplaats had gevonden en er een aantal jongen had groot gebracht. Nu, 2007, is de reiger met ongeveer 12 nesten een algemeen voorkomende vogel in De Roost.

KAART 1.

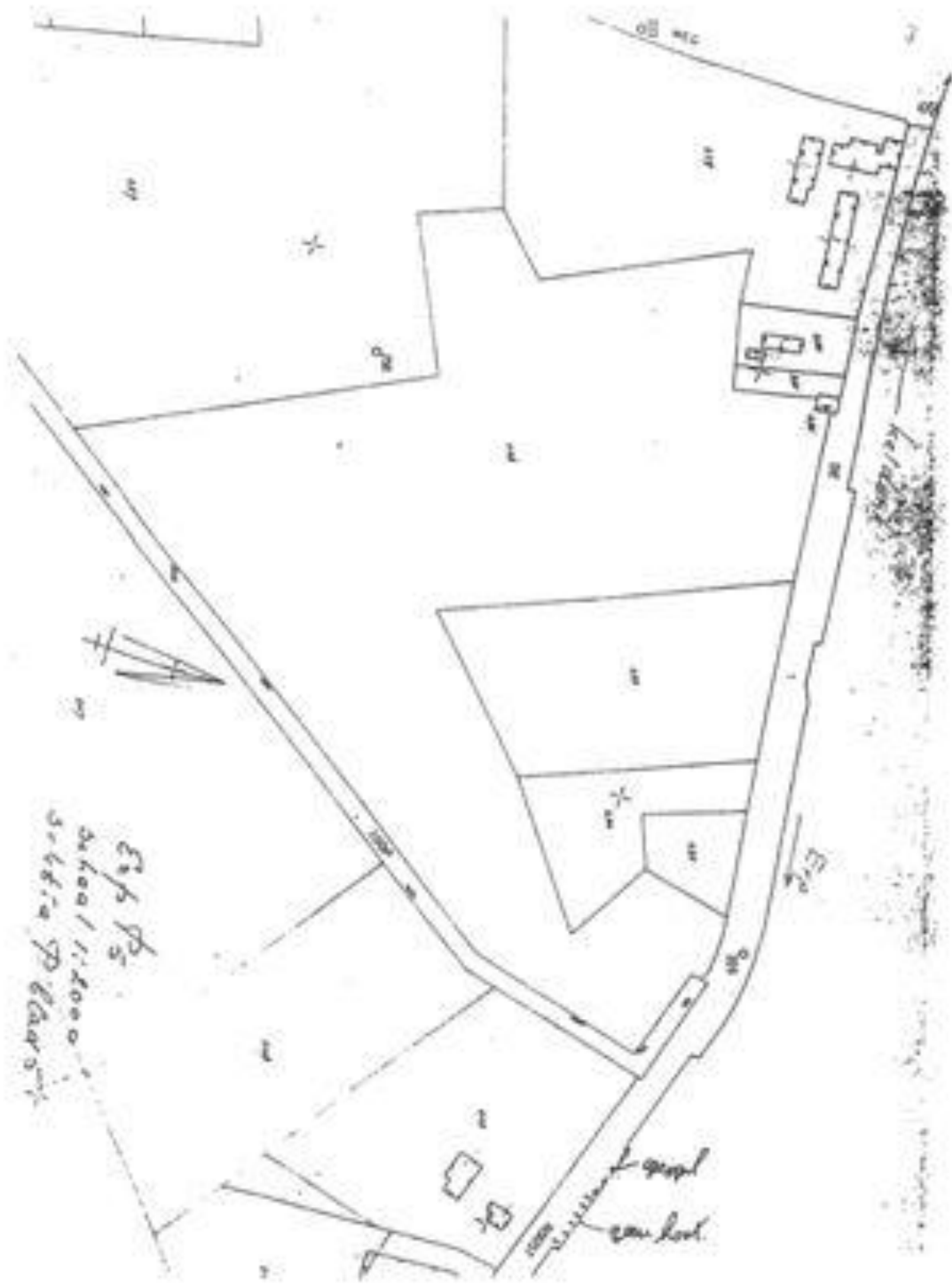
KAART 2

KAART 3

KAART 4

FLORA EN FAUNA VAN DE ROOST

De natuurwaarde van De Roost komt tot uitdrukking in de verscheidenheid van bomen, struiken, grassen en overige planten die in het gebied zijn aangetroffen.

Ook veel dieren vinden het aangenaam vertoeven in De Roost.

Een opsomming van de aangetroffen begroeiing en diersoorten.

De flora

Aan plantensoorten blijkt in het gebied een gevarieerd plantenrijk aanwezig te zijn. In totaal werden er 29 plantenfamilies geïnventariseerd. Uiteenlopend van de Anjerfamilie tot de Weegbreefamilie.

Grassen

Aangezien de Roost bestaat uit hoog en droog grasland, laag en drassig grasland en moeras is er een grote verscheidenheid aan grassen, grasachtige en reusachtige. Een scala van maar liefst 22 soorten. Variërend van het Engels raaigras en Keek tot de minder bekende soorten als Hanenpoot, Mannagras en het Bevertjesgras.

Bevertjesgras

Mannagras

Mannagras is een inheemse oeverplant, die, net zoals rijst, veel water vraagt. Tot laat in de 19de eeuw werden de zaden van deze grassoort nog gewoon op de markt verkocht. Er werd meestal een soort pap van gemaakt, net zoals griesmeelpudding of havermout, die zout of zoet gegeten werd. In Nederland is Mannagras bijna verdwenen in de natuur, vooral door het verhogen van de dijken.

Sporenplanten

Aan sporenplanten zijn in het gebied onder meer aangetroffen:

- Paardenstaart
- Varens

- Mossen, o.a. korstmossen
- Bovist, Rupsendoder en het Zwavelkopje (paddestoelen)

Bovist**Rupsendoder****Zwavelkopje**

De vegetatie van de diverse distelveldjes vormde een grote tegenstelling tot de begroeiing in de rest van De Roost. Dit is waarschijnlijk te verklaren uit het feit dat De Roost voorheen opgedeeld was in elf perceeltjes en dat enkele van deze perceeltjes zwaar bemest zijn geweest.

Bomen en struiken

1. Bergvlier
2. Gewone vlier
3. Berk
4. Eik (inlandse)
5. Els
6. Es
7. Gelderse roos
8. Inlandse vogelkers
9. Lijsterbes
10. Meidoorn
11. Populier
12. Wilde kers
13. Wilg

Bergvlier

De fauna

Omdat het gebied goed geïsoleerd ligt wordt het dierenleven weinig verstoord. We komen hier dan ook een diversiteit aan dieren tegen. Enkele voorbeelden;

- 4 soorten hommels.
- Onder de vele insecten komen we 10 insectensoorten tegen met een volledige gedaantewisseling
- 13 soorten vlinders.

Landkaart

Vogels

De Roost is een gebied met veel water en een rijke vegetatie. Door onder meer de aanwezigheid van drijfzand is het moerassige gebied slecht toegankelijk waardoor er een oase van rust heerst.

Deze stilte is ideaal voor vogels om in alle rust te kunnen broeden. Door de diversiteit aan biotopen (distelveld, weiden, knotwilgen, enz) zijn er talloze insecten, zaden e.d. aanwezig als voedsel voor de vogels. Een aantal vogels kan alleen op het geluid herkend worden omdat het dichte moerasgebied een uitstekende schuilplaats biedt en de vogels moeilijk visueel zijn waar te nemen. We onderscheiden in het gebied zeker 25 vogelsoorten bijvoorbeeld de Bosrietzanger en de Spotvogel.

Spotvogel

Bosrietzanger

Het waterleven in De Roost

In het natte deel van De Roost komen we het volgende gevarieerdere plantenleen tegen.

- Gele plomp
- Waterpest
- Gele lis
- Groen wier
- Riet
- Lisdodde
- Eendekroos
- Moeras-vergeetmeniet
- Zegge

Ongewerveld waterleven

Bij de populatieongewervelde waterdieren vinden we 10 soorten waaronder bijvoorbeeld de ruggezwemmer, de bruine duiker en de waterschorpioen.

Ruggezwemmer of Bootsmannetje

Het ontbreken van kokerjuffers en libellenlarven geven een indicatie van vervuiling (mest?)

Overige dieren

Aan zoogdieren kunnen we in De Roost bijvoorbeeld de volgende dieren tegenkomen.

- Haas
- Konijn
- Wezel
- Hermelijn
- Bizonrat
- Rose woelmuis

Rosse woelmuis >

< Hermelijn

Beheer

Het beheer van Staatsbosbeheer is er op gericht om de distelveldjes te verschrallen. Hiermee is een begin gemaakt door de houtwallen zwaar te snoeien en het maaisel van de veldjes af te voeren. Gezien de explosieve groei van distel en brandnetel duurt de verschaling zeker nog een aantal jaren.

Conclusie

Een zorgvuldig beheer kan heel goed tot gevolg hebben dat verdwenen soorten planten en dieren een nieuwe kans krijgen en we zo eens de gele dovenetel en de orchidee in het gebied zullen aantreffen.

Opgemaakt door Jeugdnatuurwacht Zijtaart na veldonderzoek De Roost 1988
Bewerking oorspronkelijke tekst door: Huub van Hees - 2007